

El naixement de la propietat sobre la Terra

El concepte de la propietat està íntimament lligat amb la pròpia antropologia de l'home. Els estoics, per exemple, incloïen el dret a la propietat com un dels pilars fonamentals del que ells van anomenar Llei Natural -la Declaració de la Independència dels EUA parla de "drets inalienables"-; un concepte que apareix molt abans del dret positiu impulsat per l'acció dels Estats moderns. Malgrat tot, la importància de la propietat privada no és una cosa òbvia ni fàcil de defensar. El desconeixement sobre la importància de la propietat per garantir l'existència d'una societat lliure i per assegurar el bon funcionament dels mercats, ens porta perillosament a erosionar aquest principi que, com bé va anticipar **F.A. Hayek** és el primer pas del camí cap a la servitud. Una bona manera d'entendre el concepte de propietat i la seva funció fonamental en una societat lliure és aproximant la seva aparició de manera espontània, precisament, en el món rural.

Existeix un ampli consens entre els economistes en el fet que l'accés il·limitat, sense sistema de preus lliures -els semàfors del sistema econòmic-, a qual-sevol recurs de manera comuna o compartida, per exemple, un terreny de cultiu, condueix ineluctablement a l'ús ineficient i poc productiu dels recursos disponibles fins arribar a la sobreexplotació de manera sistemàtica. És el que es coneix com la tragèdia dels comuns, que va estudiar de manera cèlebre Garrett Hardin i que, recentment, ha continuat sofisticant la qüestió l'economista i Premi Nobel d'Economia Eleonor Ostrom. Ostrom a més utilitza el Tribunal d'Aigües de Valencia, entre d'altres casos, per exemplificar les seves tesis.

Pensem en la tragèdia dels comuns aplicada a un àrea de caça. Si el vedat de caça és comú, compartit, no es poden assignar de manera eficient els costos derivats de l'ús concret d'aquesta propietat (pensem en el temps necessari per a què la fauna es desenvolupi), sinó que es reparteixen sobre la col·lectivitat. Es produeix així una simetria entre costos i beneficis que porta a la sobre-explotació inevitable del recurs en qüestió per simple teoria de jocs. El capital, en aquest cas l'equilibri de l'ecosistema del terreny de caça en qüestió, acabarà per destruir-se. El mateix cas s'aplica, per exemple, en un bosc.

Quan els drets de propietat, el dret a fer un ús lliure sobre un bé, estan ben assignats és possible dur a terme el que Mises anomenà "càlcul econòmic". Això és una anàlisi cost-benefici de les alternatives, usos possibles, disponibles que puc fer d'un mateix bé. Per exemple, un bosc pot ser vedat de caça, però també pot ser una explotació de fusta, o de suro o pot ser un àrea o fer un centre d'esports de muntanya. Les diferents alternatives dependran dels costos i dels ingressos (de la demanda al mercat), en cada cas. La llibertat de mercat i la competència permeten la formació de preus que guia aquest càlcul econòmic. Quan tota l'economia està planificada, és a dir, no hi ha "preus lliures", és impossible funcionar i, tard o d'hora, la societat col·lapsa, i s'empobreix al temps que els recursos són sobreexplotats. El millor exemple d'això el trobem a l'extinta Unió Soviètica.

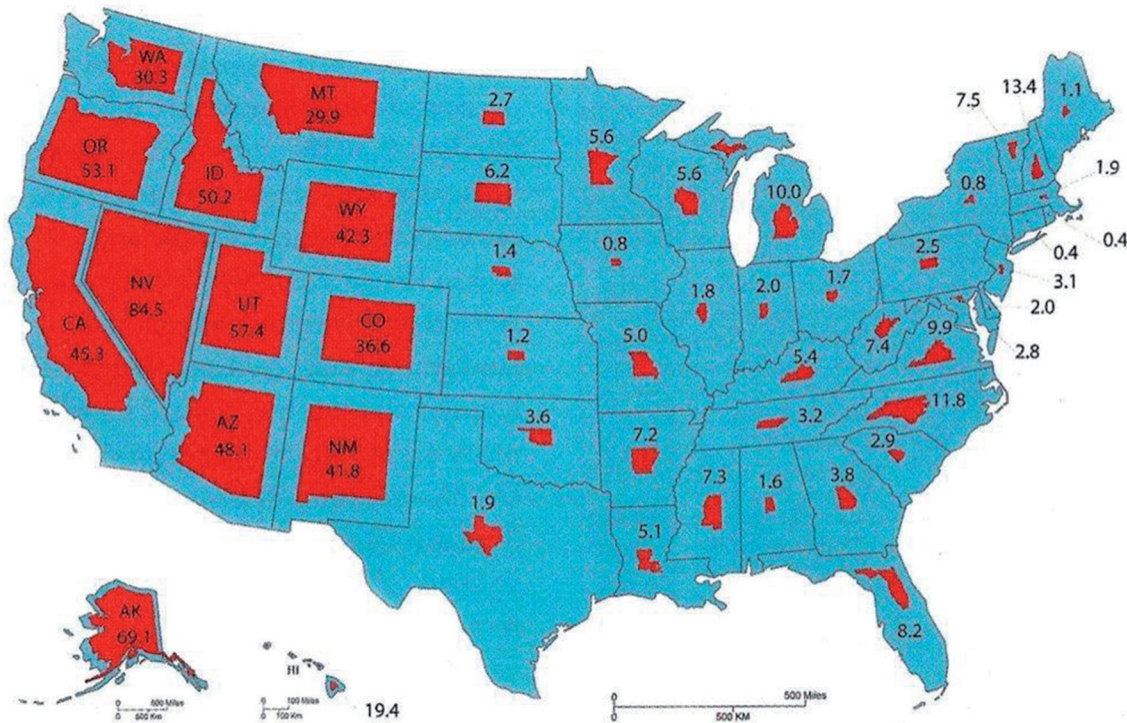
La propietat privada, al marge de les consideracions antropològiques (aspectes lligats a la seguretat o l'autoestima), neix com a solució espontània al problema de la correcta assignació de costos de l'activitat econòmica, d'assegurar asimetria entre els responsables. La propietat sobretot és una responsabilitat, de les decisions que afecten aquella propietat, aquells recursos, i els guanys i pèrdues. L'ètica i la moral neixen de la propietat, sinònim de llibertat per elegir: La propietat està en l'origen de virtuts com l'estalvi, el treball, la constància, la paciència, l'audàcia o la visió a llarg termini.

Aquesta simetria, disciplina de mercat, que suposa la propietat entre costos i beneficis impossibilita el fenomen del "freerider": aquell qui reclama part dels beneficis derivats dels fruits de treballar la propietat però que eludeix les seves responsabilitats al respecte, també els seus riscos –ser propietari comporta riscos–, o les pèrdues en el cas que n'hi haguessin. Es tracta d'una situació insostenible que tard o d'hora acaba per col·lapsar com trobem desenes d'exemples només repassant la història del segle XX.

Els drets de propietat es van anar instaurant en les societats humanes a mesura que aquestes acumulaven més capital, informació i es feien més i més sofisticades. Al principi tots eren pobres i no hi havia "càlcul econòmic" perquè pràcticament no hi havia economia.

A mesura que l'home ha anat avançant cap a economies més complexes també ha anat sofisticant i millorant l'assignació i protecció dels drets de propietat. Un cas paradigmàtic d'això és la conquesta de l'Oest als Estats Units. Al 1848, quan es troba or a Califòrnia per primera vegada, i els EUA estaven negociant amb Mèxic l'adhesió del que abans havia estat Nova Espanya, tot el territori era propietat federal.

Percentatge de terra propietat de l' Estat Federal

Font: Federal Real Property Profile.

Gran part del territori en propietat de l'Estat dels Estats Units, parcs nacionals.

En un principi, no hi ha problemes. Es només a mesura que es va incrementant la població i s'incrementa la pressió sobre els recursos disponibles que comencen a sorgir conflictes que, malgrat l'existència d'alguns tribunals per dirimir disputes, calia optar per la solució de dividir les terres per assignar drets de propietat i limitar els diferents terrenys sobre els que un era l'únic responsable. Es tractava de títols de propietat semblants als que coneixem avui en dia, que eventualment es podrien vendre o arrendar a tercers. D'aquesta manera, de manera mútua, es pactava un reconeixement mutu entre les parts que per assegurar el respecte a la seva propietat es

comprometien a respectar la propietat dels altres. En aquest doble reconeixement està l'origen de la moderna divisió del treball i el naixement de les societats comercials, basades en la cooperació voluntària i el lliure intercanvi.

En resum, podem dir que on no es respecten els drets de propietat no hi ha llibertat possible, només caos com recorda l'economista austríac **Ludwig von Mises**. Una idea a defensar i una lliçó a tenir molt present en el moment actual on la temptació d'acudir a respostes simples (nacionalitzacions i demés atacs a la propietat) per solucionar problemes complexos s'ha convertit en la tònica habitual en molts partits.